

Засланці

Нарешті поїзд зупинився на якійсь таємничій північній зупинці. Вірніше, це не зупинка, а край світу, до якого призначено доставити знелюдених людей.

В даліні за глибокими сніговими заметами видно ліс. Над лісом сходить холодне грудневе сонце. Мороз досягає сорока ступнів.

З теплого клясного вагона сходить у сніг варт ГПУ. Вона розсіпається вздовж вантажних вагонів, і згодом чутно металеві удари залізних засувів.

— Виході! — пролунало вздовж поїзду.

З вагонів у сніг почали вилазити сиві діди, жінки, діти... Слідом за ними полетіли різні речі: убоге дрантя, подушки, цеберки.

Хтось з ГПУ розлютовано схопив за вухо самовар, що, блиснувши на сонці тувльською бронзою, загруз під укосом далеко в снігу.

Раптом вчувся зойк немовляти.

Галина, ще зовсім молода жінка, але замучена, виснажена останніми подіями, забарилася біля немовляти у вагоні. Від стусана вартового вона випала з вагона разом з немовлям і покотлася схилом.

— Ой, люди! Люди добрі! Змилуйтесь! — прокотився далеко над сніговими заметами зойк матері.

Але, хто змилується?

Хто?

Кожен тремтів за себе.

— Станові-і-ісь! — знову пролунала погрозлива команда.

І стали в ряди сиві діди, матері, діти. У кожного за спиною торби з рештками майна. Хтось важко зідхав, хтось мимоволі важко ди- хав, жалібно ридали жінки, хлипали діти.

— Б лесу шаго-ом ма-а-арш!

Сотні чоловіків рушили попереду, пробиваючи свіжий сніг для своїх дружин, дітей.

Галина була одягнена в єдину подерту свитину, яку їй хтось із сусідів ще в рідному селі наважився перекинути через тин. Вона вся тремтіла від холоду, пригортаючи до грудей свого шестимісячного сина Івася, боязко озиралася і плачучи.

Здавалось, що все навколо притихло. Навіть дикий північний ліс, що віками байдуже стояв у снігах, і той неначе похмуро притих, сумно поглядаючи на засланців.

Поволі, загрузаючи в снігу, вони стомлено посувалися вперед.

Галина дужче пригортала до грудей сина. У неї нікого не залишалося, крім сина. Павла, її чоловіка, заслали на Урал, батьків завезли в Каратанду, а її — останню в родині — запровадили на північ.

Під лісом засланців зупинили.

Старший з ГПУ промовив, гаркавлячи по-жидівськи:

— Товаріщі-жулакі! Будьте довольні, что я вас ещо називаю товарищами. Вот вам лес, земля, живіте... Больше вам України не відать. Понялі?

Хтось злякано схилився до жида і ніби дякував йому за Божу ласку. Жид іронічно посміхнувся і додав:

— А там за лесом есть сельсовет, там всю вашу хохландію приішут...

Галина, рятуючи дитину, поспішала до «сельсовета». Вона покинула далеко позаду всіх земляків і майже бігла, спотикаючись, падаючи в снігових заметах. Вона шукала спасіння в ім'я сина. Вона, задихаючись, пригортала сина до свого тіла, а син, наче навмисне, несамотиво скиглив, вряючи материне серце.

Незабаром перед нею постав слід лижв.

«Це напевне хтось на село прямував», — подумала вона й звернула на слід.

Нарешті, дуже втомившись, вона присіла на сніг і вирішила підгодувати дитину.

Вдивляючись в оченята синові, вона пригадала свого Павла.

Як широ він кохав її, як він бажав сина!

Бувало, ще парубком, прибіжить до неї у садочок, місяць світить, соловейко захлинається і так любо-гарно навколо...

«А тепер, Павлику, коли б ти знав, — розпачливо шепотіла вона в сльозах, — коли б ти бачив долю свого сина...».

І знову гостра думка:

«Павле, невже ти забудеш владу жидів над нами? Невже ти забудеш ГПУ, заслання?».

Але ніхто не чув материнських болісних нарікань, ніхто не чув дитячого зойку. Лише високі сосни мовчки, похмуро, мов суворі вартіві, дивилися на неї. Дедалі її почало хилити на сон. Не могла вже владати собою.

А коли мисливці на лижвах поверталися додому, вони випадково натрапили на труп за- дубілої жінки.

На грудях у неї скам'яніло мертве дитинча.

І тут же на грудях мутною перлинкою замерзла остання крапля молока.